

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:
8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Kolek (štampelj) znesse vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Govor grofa Hohenwarta

v državnem zboru 5. t. m.

Splošno razpravo o konfesijonelnih postavah pričel je grof Hohenwart, ter v izvrstnem govoru najprvo šibal predrznost države, ki hoče biti vsemogočna, potem pa ustavovercem dokazoval, da so s predloženimi postavami prelomili ustavo, in da morajo glasovati zoper te postave, ako hočejo biti ustavoverni. Govoril pa je po stenografičnih poročilih tako-le:

Načrtek postav, o katerem mi je govoriti, ima namen, vnanje pravno razmerje katoliške cerkve uravnati. Reči prav primerno tedaj pretresuje visoka vlada v svojem z razlogi podpiranem sporočilu najprvo vprašanje, kaj je notranja in kaj je vnanja zadeva cerkvena, in ker ona, opiraje se na 15. člen državne temeljne postave o splošnih pravicah državljanov, uredovanje notranjih zadev cerkvi sami v skrb prepušča, uravnavanje vnanjih zadev pa državi v postavodajanje pridržuje, je v tem vprašanju jedro vse postave, in prejemljivost ali neprejemljivost načrta stoji že samo na pravem ali nepravem odgovoru na prvo vprašanje, gotovo pa trdnije, kakor na posamnih postavah, ki se nanj opirajo.

To vprašanje tedaj, kje prav za prav je postaviti meja, ktere od ene strani cerkveno samozakonstvo, od druge pa državno postavodajstvo ne sme prestopiti, se je štelo vselej med najtežja in spodbijanju najbolj podvržena vprašanja očitnega prava, in visoka vlada sama spoznava v njem vir vseh preprirov med državo in cerkvijo, ki nam jih zgodovina naznanja. Pa kar je bilo težavno v tistem času, v katerem so se še anali žaliti tuje pravice, zlasti pa še cerkvene, to se ve da nima nič več težave v sedanjosti, v kateri se neprijetne pravice le spoštujejo, dokler ni moči jih odpraviti. (Dobro! na desnici, oho! na levici).

Predsednik (ustavlja): Prosim, tiho!

Poslanec grof Hohenwart (nadaljuje): In tako je tedaj tudi visoka vlada za tako težko vprašanje našla odgovor, ki ne more boljši biti, kar se tiče njegove enojnosti in njegove velike moči.

„Notranja in vnanja cerkvena zadeva je to, kar država za tako spoznava.“ Tak je odgovor, ki ga je dala vlada in ki ga je sprejela večina verskega odbora.

Le škoda, da ta tako enojni odgovor resnobnega presojevanja ne more prestati in tudi ni pripraven nam dati toliko zaželenega miru med državo in cerkvijo.

Visoka vlada opira ta svoj izrek na trditve, da to tirja novo evropsko državno pravo, da današnje politično razumevanje ne spoznava v državi nobene druge samooblastnosti, kakor le tisto, ki jo ima država, da država tudi cerkev prišteva le k društvom oseb, katerim sicer pripoznava prostost in samo-

odsebno delanje v posebnem lastnem okrožji, ne pa od države neodvisne oblasti.

Tukaj bi smel vprašati, kje in kdo je to novo evropsko državno pravo spravil v zakonik, kateri učenjak je tolike veljave, da bi mogli na njegovo besedo že na mesto samostalne cerkvene oblasti, ki trpi veke in veke, kar naenkrat postaviti društvo oseb, to je razumek, ki po mojih mislih še določneje razlage silo potrebuje. Ali odgovor na ta in mnoga enaka vprašanja bi bil sicer mikaven, vendar pa silo malo važen za reč samo, o kateri se tukaj govori. Cerkev ne tirja samooblastnosti v državi, ona tirja le prostost in samoodsebno delanje v lastni oblasti, in to ji pripoznava še celo to novo evropsko državno pravo. Cerkvi pa prostost in samostalnost v lastni oblasti pripoznavati, ob enem pa državi pripoznavati nepogojno pravico, omejiti cerkvi to lastno oblast le po svojem razsojevanju in po svoji vselej spremenljivi priložnosti, to je tako očitno nasprotje, da je to razvidno vsakemu, kateri le oba stavka primerja. (Dobro! Dobro! na desnici).

O cerkveni samosvojnosti v uredovanju in oskrbovanju notranjih zadev, ktera ji je po državnih temeljnih postavah zagotovljena, se ne more več govoriti, ako stoji na milosti državi, če ji sploh notranje zadeve še ostanejo (dobro! na desnici); ako se mora cerkev od dne do dne bati, da jutri ne bode več njena oblast, kar danes še svojo oblast imenuje; ako jo država sme vsakikrat ustaviti, ker ji je ravno prilično, si zopet prilastiti nekaj njene oblasti, ki je bilo doslej njeno gotovo posestvo. Ako se sprejme pravilo, da ima država sama razlagati, kaj je notranja, kaj vnanja zadeva cerkvena, ali bolj prav, kako daleč sega njena oblast v cerkvene zadeve, je ob enem vničena prostost in samostalnost cerkvena, in ko bi država svoje pravice še tako prizanašljivo se posluževala, cerkev zato vendar ne bo prosta in samostalna, kakor nedorasli ne, ki se njegov varh svoje pravice prizanašljivo poslužuje. (Dobro! Prav dobro! na desnici).

Ne more drugač biti, kakor da tako nesresnično pravilo, ki ima samo v sebi toliko nasprotja, mora tudi v svoji izpeljavi visoko vlado neogibno zamotati v mnoga nasprotja. Tako je na primer vlada, ki na 30. strani svojega z razlogi podpiranega sporočila pripoznava državi nepogojno pravico določevati cerkveno oblast, gotovo pozabila, kar pravi na 29. strani ravno tistega sporočila; ker tam berem besede: „Ako si država prisvojuje neomejeno prostost, določevati cerkveno oblast, cerkev pri vsi svoji po imenu pripoznani prostosti lahko pride v največjo odvisnost od države.“

Tukaj naj mi nikdo ne ugovarja, da vlada tirja le oblično (formalno) pravico, določevati

cerkveno oblast, njeni izpeljavi pa sama v svojem sporočilu postavlja gotove tvarinske (materialne) meje.

Tak ugovor bi vendar preveč priprosto razumenje razodeval; ker meja, ki si jo mejiivec sam sme postaviti po svojem lastnem razsojevanju, ni meja, in na primer še nikomur ni v misel prišlo, da bi oblast samovladarjevo zato imenoval omejeno, ker sam spozna, da je njegova oblast omejena z ozirom na blagost njegove dežele, njegovega ljudstva. (Živahno prikimovanje na desnici).

Visoka vlada zametuje nadalje pravila jožefinizma, in vendar ima ta osnovana postava ravno tisto stališče. Če visoka vlada danes cerkvi še večjo prostost dovoljuje, če noče ž njo kar naravnost kakor z državno napravo ravnati, bo sicer milostneje razodevala svojo moč, kakor se je to godilo v preteklem veku; pa pravilo jožefinizma je ravno tisto, na ktero se tudi ta postava opira: Država sama določuje, kako daleč sega njena oblast v cerkvene zadeve.

Gospoda moja! da govorim z besedami, s katerimi sloveč učenik cerkvenega prava enake načrte postav v sosedni državi kratko pa dobro zaznamuje, to pravilo je vera v neomejeno vsemogočnost državo v cerkvenih zadevah, in jaz bi pristavil, to pravilo je enako pravilu: „Moč je nad pravico“, pravilu, ki vse poprej kakor prostost pripelja. (Dobro! na desnici).

Da cerkev tega pravila ne more in ne sme sprejeti, ako hoče zvesta biti svoji imenitni nalogi, da mora zavrniti tudi najugodnejša določila, ako se ji ponujajo le ko milost, ki jo država sme vselej preklicati, to je očitno; ker cerkev se ne more postaviti v nevarnost, da bi mogla pri vsaki spremembi vlade ali večine državnega zbora morebiti vso svojo vstavo, vse svoje naprave, še celo nekatere svoje nauke podvreči preuredbi po lahko spremenjenih namenih teh državnih delov.

Ko bi pa kdo še dvomil, kaj cerkev o tem misli, naj se ozre na sedanje prigodke na Pruskem in naj ima pred očmi to, da je le ena katoliška cerkev, da toraj na Avstrijskem ne mora druga biti, ne more drugega prepričanja imeti, kakor katoliška cerkev na Pruskem. (Dokro! na desnici).

Ker je to popolnoma gotovo, ali hočemo, gospoda moja! tudi še bojevanje zoper katoliško cerkev preseliti v naše kraje, ki so že tolikanj razriti zavolj državopravnih in narodnih bojov? Taka poskušnja bi bila silo nevarna; naše ljudstvo, ki je v večini katoliško, bi se ne vpokojilo s tem, da bi jim rekli: to tirja novo evropsko državno pravo; komej bi razumeli, ko bi jim rekli: katoliška cerkev je naj večji in naj imenitnejši društvo v državi, zato mora biti zadovoljna z naj manjši pravico (dobro! dobro! na desnici), ona je

tista, k kateri se šteje neizrečena večina ljudstva, zato mora proti drugim cerkvam in družbam nositi zoperno predpravo. (Dobro! Dobro! na desnici.)

Gospôda! Zgodovina spozna tiste dobe za naj žalostnejše, v katerih je bilo versko prepričanje ljudstva zaničevano ali celo žaljeno. S to postavo pa in zlasti s pravili, na katere se ta postava opira, s pravili, katera vladino osnovo ravno tako neprejemljivo delajo, kakor še bistveno poostreno osnovo odobrovo, bi prav gotovo storili to veliko pomoto.

Že po splošnih pravnih pravilih moram tedaj zavreči postavo, ki se opira na tako napčino podlago, kakor sem skazal, in ki ima tako nerazrešljive nasprotja v sebi; zavreči moram postavo, ki bi vedno vojskovanje med cerkvijo in državo napravila, in bi tedaj njena izpeljava državo spravljala v naj večji nevarnosti.

Rad bi to poslednjo stvarino nekoliko razširil in Vam iz ne predaljne preteklosti pokazal, kam pelja vladanje, ki z vedno večji policijsko silo zatira vsako gibanje, ki je vladi neprijetno. (Dobro! Dobro! na desnici.) Pa moj govor bi s tem dobil tako dolgost, ki si jo z ozirom na veliko število vpisanih govornikov toliko manj smem dovoliti, ker imam še drugo nalogo, namreč nalogo, prevdarjati ob kratkem ta načrt postav tudi iz stališča že danih avstrijskih postav.

Pa, gospôda moja! tudi iz tega stališča moram ta načrt postav naravnost zavreči; ker postava členu 15. državne temeljne postave o splošnih pravicah državljanov naravnost nasprotuje. Na prvi pogled se ta trditev dozdeva morda predrzna, ker se visoka vlada ravno na ta in le na ta člen opira v opravičenje svojega načrta in ker ta svoj načrt imenuje dosledek in izpeljavo tega 15. člena.

Ali, gospôda moja! — pa prosim, to dobro pomislite! — da bi se to zgodilo, bi morala visoka vlada najprej državno temeljno postavo malo popraviti. (Dobro! na desnici.) 15. člen državne temeljne postave o splošnih pravicah državljanov se drugač glasi, kakor ga je visoka vlada v svojem izdelku povedala. (Glejte! Glejte! na desnici.) Res da je le ena beseda, ki jo je visoka vlada izpustila, pa ravno ta beseda je razločivna. (Glejte! na desnici.) 15. člen najprvo našteva cerkvene pravice ter ji samostanost v njeni lastni oblasti naravnost zagotavlja, to samostanost v sklepu le s tem omejuje, da bodi cerkev, kakor vsaka družba, splošnim državnim postavam podvržena. Prav lahko je umevati, da z besedo „splošen“ določneje naznanjenje državnih postav, katerim je cerkev podvržena, je moglo visoki vladi silo neprijetno biti, v trenutku, v katerem skuša po izjemi katoliško cerkev s posebnimi postavami omejiti v njeni samostanosti, ki ji je po temeljni postavi zagotovljena.

Tako je bila ta razločivna beseda zavolj namena, za katerega se vlada poganja, izpuščena, in namesto splošnih državnih postav so bile v popravljeni vladini obliki državne postave sploh postavljene.

Gospôda! ni treba ravno komu biti slovečemu pravoslovcu, da spozna višji pomen zatrte besede na tem mestu, da razume, da so posebne postave naravnost nasprotje splošnih postav.

Da je visoka vlada to prav dobro spoznala, je najtrdniši dokaz v tem, da v več mestih, v katerih takó skrbno izdelano in z razlogi podpirano sporočilo 15. člen navoduje, posebej na 28. strani tega sporočila, kjer vlada s pristav-

kom ušesec, torej od besede do besede ponavlja, je ta neprijetna beseda povsod z enako skrbjo zatrta. (Glejte! Glejte! na desnici.)

Tega početja ne bom zaznamjeval, pa to mi bode pritrtili, gospôda! da je resnično, kar sem v začetku svojega govora rekal o tem, kako se zdaj ravna z neprijetnimi pravicami.

Gotovo smemo le pravo besedo državnih temeljnih postav jemati v podlago, in potem ni nobenega dvoma tudi za trenutek ne, da nimamo pravice omejevati katoliško cerkev v njeni samostanosti s posebnimi policijskimi postavami, dokler jo državna temeljna postava le s splošnimi državnimi postavami omejuje.

Visoka vlada sama daje zgled take postavne omejitve na 34. strani svojega z razlogi podpiranega sporočila, kjer pravi, da rečna in osebna svoboda duhovnov (immunitas tributum et servitiorum) se mora umakniti splošni dolžnosti v državi davke plačevati in vojaško službo sprejemati, in sto zgledov iz vsakdanjega življenja Vam bo spopolnilo podobo te omejitve.

Te meje pa ne smemo prestopiti, če ne, pridemo v nasprotje z državno temeljno postavo.

Pa mi bode morebiti ugovarjali: Državne temeljne postave niso nespremenljive, temu bi se lahko prenašale po potu, ki smo ga sami zaznamovali. To je popolnoma resnično. Državne temeljne postave morete prenašati, tudi popolnoma odpraviti, pa, gospôda, dokler te postave veljajo, ne morete z nobeno, še tako veliko večino veljavno skleniti postav, ki je v nasprotju z državno temeljno postavo.

Taka bi bila pričujoča postava. Cerkev bi tedaj imela popolno pravico zavreči to postavo tudi iz stališča dejavnega avstrijskega prava. (Oho! na levici.)

Resnično, gospôda, sej še lahko doživite to čudo, da bi državna sodnija v izpeljavi te postave videla žaljenje državljskih pravic, ki so avstrijskemu državljanu zagotovljene. (Smeh in nemir na levici, dobro! na desnici.) Ali bi to kaj pripomoglo k vzvišanju časti in veljave avstrijskega državnega zbora, prepustim Vaši razsodbi. Pa nekaj moram še opomniti:

Ko bi bilo tudi mogoče zavolj dobrega namena kaj spregledati, ko bi se kjerkoli v velikem avstrijskem cesarstvu z državno temeljno postavo o splošnih pravicah državljanov ravnalo tako, da bi ne bilo primerno ne duhu ne besedi te postave, še celó, ko bi se hotli tudi tako zatajevati, da bi preslišali kričanje posamnih, še ne zadosti vtrjenih udov lastne stranke, s katerim zavolj tega svojo bolečino razodevajo, se vendar naravnost nemogoče dozdeva, da bi državni zbor sam in naravnost tej postavi nasproti ravnal.

Jaz tedaj ne bom le zavolj splošnih pravnih pravil, ampak tudi iz stališča dejavnega avstrijskega prava določno nasproti glasoval, da naj se ta načrt postav jemlje v podlago posebnih razgovorov, in pričakujem s toliko večjo svestjo enacega glasovanja od tiste strani, ki se prav posebno imenuje ustavoverno. (Živahna pohvala na desni.)

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Ljubljane, 8. marca. Pred okrajno porotno sodnijo berlinsko je 13. januarja t. l. stal nek hudodelnik, ki je bil umoril dva človeka, še tretjega pa skušal umoriti. Porotniki so po predlogu državnega pravdnika razsodili, da zatoženec zaradi vsakega umora posebej

zapade smrtni kazni, zaradi poskušene umora pa desetletni hudi ječi. To pa so modrijani pozabili določiti, ali naj se najprvo hudodelnik pripravi ob življenje, potem na deset let zapre v ječo in konečno še enkrat usmrti, ali kako naj se izvrši ta razsodba. Prav enako bi se imelo goditi v beli Ljubljani. Deželna vlada je k moralni smrti obsodila hudodelnika, ki se je pregrešil zoper društveno postavo. A že mrtev moral bi iti tudi še v ječo ali pa saj plačati kako denarno globo. Pripoveduje se namreč, da misli državno pravdnštvo pri mestni deligirani sodnji tožiti odbor katoliško-političnega društva, ker je po njegovem mnenju prestopil nekatere paragrafe društvene postave. Gospodje bi bolje storili preiskovati, kako konstitucionalno društvo spolnuje omejeno postavo. Katoliško-politično društvo je mestnemu magistratu predložilo imenik za tekoče leto, še preden se je društvo razpustilo. Konstitucionalno društvo pa, kakor mi za gotovo vemo, že pet let tega ni storilo, bi bilo moralo biti tedaj že zdavnej razpuščeno. „Ja Bauer, das ist ganz was anderes!“

Iz gorenje Soče, 5. marca. (Izv. dop.) „Halt, tako je po paragrafih“ — „jo, so ist gesetzlich“, tako sta v krajskem okrajnem šolskem svetu (gl. „Slov.“ št. 26) predsednik i župan iz Preddvora pritrtila referentu K. i šola na Viševku ni dobila učitelja.

Britev brusiš, da se briješ, i sploh človek zdravih možgan, kar dela, dela iz določenega namena; le tisti, komur je nekaj manjka, se smeja, se joka i ne ve zakaj; je ves zamišljen, i ne ve, kaj misli; teče i ne vé, kam gre. Dosti.

Liberalci so si zapisali na svojo zastavo „napredek“, hočejo reči, da kar delajo, delajo za napredek. Naredili so nove šolske postave, zakaj? za napredek, da bi se šolstvo zboljšalo; halt, tako je po paragrafih, da bi se otroci več učili i povsod, toraj tudi na Viševku, „jo, so ist gesetzlich.“ Torej se prošnja edinega prosilca za to šolo odbije — se ve da po paragrafih. Zakaj so uže liberalcem nove šolske postave? Napredek menda tirja, „da naj z velikimi stroški postavljeno poslopje rajši prazno i zaprto stoji, nego da bi poduka tolikanj potrebna mladina duhovna imela za učitelja.“ Občina, ki je po postavi šolo sozidala, a po postavi učitelja ni dobila, ima pač uzrok, se jeziti. Možje dotičnega okrajnega šolskega sveta se smeja, pa zakaj, kdo vé? Šola mora biti, pa šola zaprta stoji i oboje po paragrafih liberalnega napredka, „jo, so ist gesetzlich.“

Pri vas imate Viševke, pri nas na Goriškem pa imamo Kviško i Homec, kar je menda eno in isto. I tudi mi imamo nove šolske postave za napredek, da bi se otroci več učili i povsod „halt, tako je po paragrafih“, toraj tudi v Tominskem glavarstvu „jo, so ist gesetzlich.“ V „Glasu“ je pa pred kratkem več duhovnih učiteljev oznanilo, da v šoli ne morejo več učiti, ker jim okrajni šolski svet v Tominu „ne more“ določiti stalne plače, kakor jo je določil duhovnim učiteljem okrajni šolski svet v Gorici i Sežani, „jo, so ist gesetzlich“ ali kali? Šole morajo biti i povsod to tirjajo postave, to tirja napredek. Liberalni naprednjaški (?) okrajni šolski sveti pa trdijo, „halt, po paragrafih“, da duhoven ne sme biti plačan stalen učitelj, rajši naj bo pol šol praznih i zaprtih. To je liberalni napredek. Zakaj so tedaj naprednjaške nove šolske postave, kdo vé?

Iz Ormuža, 24. febr. (Izv. dop. Konec.) Zda je R. drugič prosil, naj mu pošljejo

diplomo, sklicevaje se na to, da je od preiskave oprosten brez vseh ovinkov. To je spravilo gospode v velike zadrege. R. so bili že zbrisali iz bukev ter pahnili ga v liberalni pekel, toda, oj čuda in strah! R. je prišel iz družega sveta nazaj, vstal je od smrti ter šel trkat na prsa naših želodarjev, rekoč: „He gospodje, poravnajte krivico, potem ne bom hodil več nad vas, dajte mi, kar ste mi dolžni, in potem vas pustim pri miru“. In res, zgodilo se je; „leider sehr unger“, pa vendarle so mu morali dati brez vseh ovinkov diplomu, ktera je zdaj pri R. tim bolj v časti, čim več se je moral boriti za njo.

Evo vam tedaj nekaj izza vaših kulis, pa ne zamerite, da sem to istinito prigodbo objavil, saj znate pregovor, ki pravi: „Kar se ne stori, to se ne izve“.

Konečno pa vas še pomirim ter k vašemu veselju naznamim, da za naprej vam Slovenci več tako hudo v družbo ne bodo silili, ker jih tako hrustate, ali prav za prav samo hrustati hočete, ker se vam tako hrustanje le redko kdaj posreči; in če se vam posreči, vam želim dober tek. Pazite pa, da se ne boste blamirali, kakor se vam je (se ve da, po nesreči) prigodilo pri g. R. Kaj pa če bi vi, gospoda, pregledali malo nemčurske svoje zaveznike? Ako bi brezstransko sodili, bi se znabiti tudi našli kaki „razbojniki“ za izbacniti; pa vrana vrani oči ne izkljuje.

Nam Slovencem pa bo dosti ugodnejše, da si osnujemo narodno-politično in gospodarsko društvo, o čegar občni potrebi hočem drugod obširno govoriti; potem se nam ne bo treba nemčurjem s klobukom pod pazduho prilizovati ter njim vsilovati se. Ne bo se nam treba med otrobe mešati, kar je jako nevarno; ker kdor se med otrobe meša, ga svinje pojedjo.

Gosp. odbornike, oziroma „zvonce“ naše kmetijske podružnice pa prosimo, da nam naznanijo, kedar bi utegnili poginiti, ker tedaj mi zatirani, pa še vendar pokorni in hvaležni Slovenci radostno napravimo zbirko denarjev za častni pogreb, pri kateri ji s premilim glasom zapojemo: miserere.

Iz Dunaja, 11. marca. V državnem zboru je 9. t. m. zoper konfesijonelne postave govoril baron Giovanelli ter konečno naznanil, da on in njegova stranka se ne bodo vdeležili specialne debate. Najbolje bi bilo, da bi, kakor smo že zadnjič rekli, državnemu zboru dali slovo in zopet odločno stopili na stran českih poslancev. Državni zbor ima za nje le posmeh in posilstvo. — Kakor graški „Volksbl.“ poroča, se bodo škofje na Dunaju k posvetovanju o konfesijonelnih postavah zbrali 15. t. m., ne pa 12. Tudi opatje velikih samostanov na Spodnje-Avstrijskem so se posvetovali, kaj jim je storiti. Do zdaj so bili ti gospodje večidel na strani ustavovernih liberalcev; opat Helfferstorffer je celo zvonec nosil v državnem in dunajskem deželnem zboru. Zdaj pa so se ojačili in so najpred potrkali pri Štremajerju, pa zastonj, zato nameravajo zdaj pri gospodski zbornici vložiti neko prošnjo zoper konfesijonelne postave, pa bodo ravno toliko opravili, kakor pri Štremajerju. To je lepo, boste rekli, da so se tudi ti gospodje začeli potegovati za katoliško cerkev. A motite se. Njih cerkev so njih denarji; po novih postavah morali bodo dunajski benediktinci 50 do 60 tisuč, klosterneuburški pa celó 80 do 90 tisuč goldinarjev davkov na leto več plačevati, kakor doslej. Da denarji ne bi bili v nevarnosti, bi ti gospodje brž ko ne tudi zdaj še bili te misli, da naj Bog sam varuje svojo cerkev.

Češka, 9. marca. Budevijško katoliško-politično društvo se je telegrafično zahvalilo državnim poslancem, ki so v splošni obravnavi o konfesijonelnih postavah tako goreče in neprestrašeno borili se za pravice katoliške cerkve. Slava jim!

Moravska, 8. marca. Znaimsko katoliško-politično društvo je pri občnem zboru izreklo neko resolucijo o konfesijonelnih predlogih, ter sklenilo, Brnskemu škofu pismeno izreči svojo vdanost.

Ogrska, 9. marca. Nova era rodi svoj sad. V novi Pešti je včeraj neka druhal napravila upor. Nek mesar, ki ni mogel plačati davkov, je bil namreč zaprt in našli so ga v ječi obešenega. Ljudstvo je sumičilo, da so ga ali mestni stražniki obesili, ali pa da je umrl zaradi tega, ker so pri zaporu hudo z njim ravnali. Druhal postopačev in brezdelavnih delavcev se je tedaj zbrala pri občinski hiši, kamor so bili truplo prenesli, ter je začela kamenje v njo metati. Tudi na pokopališču pri pogrebu je hudo razsajala in pandurje, ki so brez krogelj streljali, s kamenji odgnala. Na večer se je hrup ponovil pri občinski hiši, kjer so vrata polomili in okna potrli, potem pa na treh krajih jo zažgali. Gasilno stražo, ki je hotela ogenj zadušiti, so nazaj zapodili; še le ko je prišla vojaščina, ter med ljudstvo streljala in štiri mahoma ustrelila, začeli so gasiti ogenj, kterege so ukrotili še le ob polni eni. Krvava sodnija je drugi dan začela preiskavati to reč in je zaprla več ljudi. — 10. t. m. so bili neki k cesarju poklicani predsednik gosposke zbornice, grof Majlath, dalje Csengery, Koloman Tisza in Kerkapolyi. Ministrom prosečim odpusta še niso odgovorili.

Vnanje države.

Pruska, 9. marca. Bismark se je zdaj spravil nad vrednike. Na Bavarskem so obsodili vrednika monakovskih listov „Volksfreund“ in „Vaterland“ zaradi razžaljenja nemškega cesarja in 9. t. m. je Bismark v zboru predlagal, naj se primeta tudi „Münchner Volkszeitung“ in „Passauer Tagblatt“, češ, da sta razžalila državni zbor. Predlog se je izročil opravični komisiji. — „Reichsanzeiger“ naznani, da se je cesar 9. t. m. prvič zaprti kočiji peljal na zrak.

Španjska, 9. marca. „Vaterlandu“ se iz karlistovega tabora pred Bilbao piše, da bode kralj, kedar dobi mesto v roke, prisegel na starodavne kastilijske pravice, potem pa pod predsedništvom Elio-vem imenoval odgovorno ministerstvo. Tudi se bo dal v stolni cerkvi kronati za španjskega kralja. Na Angležkem je sklenil pogodbo o posojilu, in bode 10 milijonov gold. dobil na posodo, kedar vzame Bilbao. — Serrano je v Castro Urdiales in se pripravlja na bitvo. Moriones pa je neki bolan.

Iz sodnijske dvorane.

(Dalje.)

Prva priča je 30 let stara gospodična Kuntara, učiteljica v Ljubljani. Prej v revščini živeča se je večkrat obrnila do Riesnerce, da ji je kak denar na posodo dobila; ko je pa podedovala nekoliko tisučev, si je mislila, da bi ne bilo slabo, ako bi sama s posojevanjem denarjev na visoke obresti imela še lep pristransk zaslužek, ker je bila do zdaj vedno le dolžnica, je hotela biti enkrat upnica in zdaj vé ceniti občutka upnika — obupajočega, kajti na ponarejene menjice je posodila Aristotelovki blizo 1400 gl. Gospo-

dična, nikakor neprijetna prikazen, pripovedovala je sodniji, kako je bila osupnjena, ko je zvedela, da so menjice ponarejene, in da je hitela sodniji jih izročiti itd. Od svojega denarja je dobivala po 5 gld. od sto na mesec in je pri tem bóje prav zadovoljna bila sama seboj.

Za njo pride priča gospa Pascali, uradniška udova. Kakor pripoveduje, ste jo Riesnerca in Aristotelovka leto in dan lovili, predno ste ganili blago njeno srce do usmiljenja, da je posodila Aristotelovki 1300 gld. na različne menjice, dobre in ponarejene; zdaj ima pri Aristotelovki tirjati 2200 gld., od katerih si pa dá nekoliko odbiti, ker po spraševanju sodnije pridejo „pomote“ za kakih 160 gld. na dan. Sodnik g. Ravnikar vpraša Aristotelovko, koliko je priča dobila za svoje posojilo obresti. Zatoženka odgovori, da je dala gospej Pascali za posojenih 1300 gld. obresti 1800 gld., mešetarici pa nad 900 gld. Poslušalci se temu čudijo, blaga gospá pa ne, marveč zahteva po kazenski poti „svojih“ 2100 gld. Na občinstvo je naredila ta gospa jako neprijeten vtisk.

Gospa in bivša vdova Jakomini, nekoliko mescev pa omožena 63letna Hammer, je že več let tako usmiljena, da za 5 odstotkov na mesec ljudem brez ozira na spol in narodnost rada pomaga iz zadrege. Ni čuda da se je tudi Aristotelovke usmilila. Priskočila ji je na pomoč z nekaterimi stotaki na dobre in ponarejene menjice in zdaj ima dobiti okoli 1400 gld., katerih pa ne zahteva po kazenski poti, kar se poslušalcem tem bolj blagodušno zdi, ker bi tako nič ne dobila. Obe ti priči se vsedete med poslušalce, ko ste odpravili.

Pride 30letna gospa Gabrijela Kremžarjeva, žena bolnišničnega oskrbnika v Ljubljani. Mogočno nastopi in se ozira po komu, ki bi ji ponudil stol; toda pri sodniji niso galantni in tako se vstopi priča pred mizo sodniško in se izpoveduje. Po Riesnerci je posodila Aristotelovki na različne menjice „od krajcarjev, ktere si je pri gospodinjstvu prihranila“, najprej 300 gld. proti navadnim 5 % na mesec, potem še nekaj, in tako ima tirjati od zatoženke 1400 gld. Zastavljena so ji bila tudi zavarovalna pisma (police), na ktere pa ni hotela dalje plačevati, ker po nekem paragrafu — tako pripoveduje — zgubi tako pismo veljavnost, ako je zavarovani za več kot eno leto v težko ječo obsojen. Iz tega se vidi, da gospo Kremžarjevo ni bilo lahko opehariti, a vendar se je vjela na ponarejene menjice. Sodnik g. Ravnikar jo vpraša, koliko denarja je res dala, da ima zdaj 1400 gld. tirjati, na kar gospa Gabrijela odgovori: „Ne vem prav natanko, čez 500 gld. že; drugo so odstotki.“ Zagovornik g. dr. Kozjek: „Kaj vas je pripravilo do tega, da ste dajali denar na posodo?“ Gospa Gabrijela: „Najbrže visoki odstotki.“ (Konec prih.)

Poslano.

Do zdaj se je zaupljivo do mene obrnilo 120 občin in dva cela okraja, s prošnjo, da bi jim pritožbe (reklamacije) zoper razglašene tarife zložil.

Ker pa iz principa tega dela ne sprejemem in mi tudi druga opravila na Gorenjskem ne pripuščajo ga sprejeti, priporočam za sestavljanje in spisovanje pritožb gospoda Gustava Dziemsky-a v Ljubljani „na Bregu“, h. št. 197, ki je za taka dela tudi zmožen in ima po postavi pravico do njih.

Gospod Dziemsky dela že 10 let na Kranjskem v zadevah zemljiščine odveze in deželo našo dokaj dobro pozna.

Schollmayr.

Domače stvari.

(Slovensko gledališče) je bilo preteklo nedeljo v kljub prav mikavne predstave zopet prazno. Igralo se pa je skozi in skozi izvrstno, vse tri igre so se občinstvu prikupile. Vesela igra „Osem dni pameten“ ima mnogo naglo vrstečega se djanja in je dala gospodoma Schmidtu in Kajzelju priliko odlikovati se vsakemu po svojem. V igri „Marcel“ je zopet gospod Kocelj pokazal svoj eminentni dramatični talent in gospodična Podkrajšekova mu je bila v tem obziru primerna družica; drugi so imeli bolj majhne naloge. „Na deželi“ (bolje: „Na kmetih“) je burka, sicer ne po dejanji, pač pa po jako smešnem in zbadljivem pogovoru mična. Gospa Odijeva je bila popolna podoba kmetiške deklice, v petji in igranju pohvale vredna, ravno tako gosp. Noll, ki je že starega profesorja Brenclajna prav živo in drastično predstavljal in v kupletu pikal ljudi, kateri to zaslužijo. Občinstvo je ploskalo vsaki igri in igralcem, le škoda, da je bila izvrstna predstava v tako prazni hiši. Ali Ljubljana res ne mara več za slovensko — domačo Talijo.

(„Brenclaj“.) Vsled mnogih vprašanj po tem listu naznanja njegovo vredništvo, da pridejo še ta teden tri številke na svetlo. Zavalj nove glave, ktera se je na Dunaji izdelovala, mu ni bilo mogoče prej pribrenčati.

(Sneg) je jel včeraj zjutraj v Ljubljani tako mesti, da smo opoldne že 5 palcev debelega imeli.

Duhovske spremembe.

V Ljubljanski škofiji: Č. g. Janez Porenta pride za stolnega kaplana v Ljubljano; na njegovo mesto k Devici Mariji v Polje pride č. g. Matija Pazler iz Mirne Peči, tje pa č. g. Fr. Černalogar iz Čermošnjic.

V Lavant. škofiji: Č. gospod Matija Vurcer je postal župnik pri zgornji št. Jungerti, in č. g. Albin Šwinger, mašnik nemšk. vit. reda, oskrbnik središke fare. — Prestavljeni so č. g. kaplani: Jan. Böheim za I. na Laško; — Anton Fišer, k sv. Marjeti na Pesnici, in Matija Frece za II. na Laško. — Č. g. Miha Šumar gre začasno v pokoj. Č. g. Albert Nagy, dekan v Cirkovicah, in Matija Grosskosch, župnik v Brezji, gresta v pokoj. — Č. g. Martin Strajnsak je postal oskrbnik Cirkoviške dekanije; č. g. Matija Fric, dekan pri Veliki Nedelji, kn. vl. Lavant. duh. svetovalec, in č. g. Anton Lednik, oskrb. kaplan v Cirkovicah. — Prestavljena sta č. g. kaplana: Janez Kunc za II. k sv. Magdalen v Mariboru, in Jožef Zatler za II. v Stari ter. Č. g. kaplana France Jug in Henrik Verk ostaneta oba še na svojih sedanjih stacijah, namreč pri sv. Martinu v Rožni dolini in pri sv. Frančišku. — Cirkoviška fara in fara sv. Ruperta pri Laškem ste do 1. aprila t. l. razpisani. — Umrl je č. g. Juri Tofant, duhoven v pokoji. R. I. P.

V Goriški nadškofiji: — Č. g. Janez Lukežič, duh. pomočnik v Komu, gre za vikarja v Gabrije pri Mirnu; na njegovo mesto pride č. g. France Leban, dozdajni duh. pomočnik v Biljah.

Listnica opravištev.

G. G. zdravnik v G.: Poslano zadostuje za celo leto.

G. Fr. O. prov. v L.: Prejeli 5 gld.

G. V. B. v L.: Prejeli 4 gld.; naslov se bo popravil.

Gg. jugosl. bogosl. v G.: Kratko potrpljenje, se bo popravilo. Če bi bili pa novi naročniki, prosimo, da nam blagovoljno naznanite.

G. M. N. v Gr.: Ni bilo nič zamujenega; naročeno opravili.

G. M. K. kpl. pri M. Sn.: Se bo že zgodilo. Za tržno ceno imamo lastnega poročnika, kateri vsako sredo za pošteno domače, ne pa vnanje blago srednjo ceno zapisuje.

G. J. V. v Šm. pri R. Od tod je bilo poslano vse; je li tudi pri vas pošteno vse n. p.?

Umrli so:

6. marca. Peter Kalin, krojač, 34 l., za kozami. — Lorenc Traun, zidar, 72 l., za prisadom na čevih. — Francu Bajcu, nadzorniku, otrok moškega spola, star pol ure, za razlivom v mo. žganjih.

7. marca. Lucija Dolhar, ključarska hči, 20 l., — in Marija Zakrajšek, postreščka otrok, 7 mes., obe za kozami. — Marija Matajcek, postreščka hči, 2 1/2 l., za davico. — Jože Črnč, del. otrok, 5 dni, za božjastjo. — Urša Prezeli, dekla, 38 l., za grižo. — Anton Šimenec, gostac, 65 l., za oslabljenjem. — Jan Kham, gostilničar, 35 l., za prsno vodenico.

8. marca. Marija Molek, perica, 69 l., za mrzlico.

Eksekutivne dražbe.

16. marca. 3. Srenje Udelske (6440 gl.) v Senožcah. — 3. Fr. Malnerjevo iz Hudikovca (2510 gl.) v Ribnici. — 1. Jer. Matevžetovo (9880 gl.) v Ljubljani. — 1. Ant. Andlovec-ovo iz Št. Vida (1469 gl.) v Ipavi.

17. marca. 3. Martin Butino-vo iz Banjaloke (682 gl.) v Kočevji. — Jan. Kastrin-ovo iz Šturije (300 gl.) v Ipavi. — 1. Ant. Urbič-ovo (580 gl.) v Račjem. — 3. Juri Sedej-ovo iz Gorenje vasi (500 gl.) v Loki. — 3. Fr. Črne-tovo iz Most (225 gl.) v Kamniku. — 3. Mat. Bajuk-ovo iz Bojanje vasi (916 gl.) v Metliki. — 1. Fort. Žgur-ovo iz Poddrage (841 gl.) — 2. Jan. Furlan-ovo iz Slapa (660 gl.) obe v Ipavi. — 3. Mart. Bole-tovo iz Slavine v Planini.

Telegrafične denarne cene

11. marca.

Papirna renta 69.65. — Srebrna renta 73.95. — 1860letno državno posojilo 103.75. — Bankine akcije 971 — Kreditne akcije 238.75. — London 111.25. — Srebro 104.65. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.86 1/2.

Denarstvene cene.

10. marca.

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		69.95	70.05
5% renta v srebru		74.05	74.15
Srečke (lozi) 1854. l.		98.—	98.50
" " 1860. l., celi.		103.75	104.—
" " 1860. l., petinke		109.25	109.75
Premijski listi 1864. l.		138.50	139.—
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		93.—	—
Kranjske, koroške in primorske po 5%		86.50	—
Ogrske po 5%		73.75	74.25
Hrvaške in slavonske po 5%		75.50	77.50
Sedmogradske po 5%		73.50	74.25
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		971	973
Unionske banke		125.75	126.—
Kreditne akcije		238.75	239.—
Nižoavstr. eskomptne družbe		865.—	875.—
Anglo-avstr. banke		139.—	140.—
Srečke (lozi)			
Kreditne po 100 gld. a. v.		169.50	170.—
Tržaške " 100 " k. d.		—	117.—
" 50 " " "		53.50	—
Budenske " 40 gld. a. v.		24.25	24.75
Salmove " 40 " " "		32.25	32.75
Palfi-jeve " 40 " " "		23.75	24.25
Clary-jeve " 40 " " "		28.—	30.—
St. Genois " 40 " " "		24.50	25.50
Windischgrätz-ove " 20 " " "		20.50	21.—
Waldstein-ove " 40 " " "		24.—	24.50
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.25	5.26
Napoleonsd'or		8.87	8.88
Srebro		105.—	105.25

(11—1)

Franciška Kham, gostilničarska vdova, naznanja tužnega srca, da je njen sin

VIKTOR,

star 4 leta, po dolgi bolezni 10. t. m. ob 1 uri popoldne umrl. — Pogreb bo danes 12. t. m. ob 3. uri popoldne.

S spoštovanjem podpisani se vljudno priporoča za izdelavanje lično rezanih Kristusov s križem in brez križa, kipov v vsakteri velikosti, lepo v oljnatih barvah narejenih s stanovitnim pozlatilom, ki so zlasti za cerkve in kapele primerni. — Oltarji v gotiškem in novošegnem (renaissanskem) zlogu, priprave za slovesne sprevode i. t. d. i. t. d.,

sploh vsa v ta strok spadajoča dela se po najnižji ceni oskrbujejo. — Obrisi oltarjev se izdelujejo po nizki ceni, naročnikom se pa dajejo brezplačno.

Z vsem spoštovanjem

Adolf Vogl,

Sillstrasse Nr. 263, Innsbruck.
(Tirol.)

Od mnogih preč. p. n. gospodov mi je došlo veliko spričeval in potrdil, izmed katerih si dovoljujem razglasiti eno iz ljubljanske škofije mi došlo

Spričevalo.

Podpisano duhovništvo s tem z veseljem potrjuje, da je gospod Adolf Vogl v Inšbuku (na Tirolskem) v prosencu l. 1874 iz lesa izdelal 36 palcev visok kip (štatvo) „Naše ljube Gospe presv. Sreca“, za nizko ceno 70 gold., k popolni zadovoljnosti podpisanemu in tudi vernemu pobožnemu ljudstvu. V tej reči izurjeni jo hvalijo, zagotavlja, da je med vsemi deželami avstrijsko-ogrskega cesarstva Tirolsko v cerkvenem podobarstvu najbolj izurjeno in na najviši stopinji.

Vsakemu cerkvenemu predniku, ki pride v srečni stan, da za cerkve, kapele itd. napravi kipe, priporočam toraj hvale vrednega in postrežnega umetnika Adolfa Vogla.

Duhovništvo Banjaloka na Kranjskem, 24. sveč. 1874.

Martin Korošic,
duhovni pastir.

(12—1)